

IL-BARKLORI

Lorenzo Zahra

Niftakar lil Kanonku Dun ĢianMari Farrugia, saċerdat mill-Birgu li tasseg habb belt twelidu. Kien Teologu tal-Kapitlu, imma kien iħobb jikteb, l-aktar fil-ġurnali, dwar l-istorja tal-Birgu. Kien jibes is-suttana sewda u jħalli l-qalziet twil jidher fin-naħa t'isfel – stil tal-qassassin Inglizi. Il-kitba u l-kelma tieghu fil-priedki fil-knisja kienet sempliċi u li jifhimha kulhadd. Kien iħobb dawk l-użanzi li illum qed insejhulhom "Folklor".

Illum se nsemmu dak li kien jirrakkonta dwar il-barklori ghax, dari u fi żmien tħulisti, il-barklor bid-dghajsa tieghu kien jaqlagħha tajjeb. Kien hemm żmien meta t-traigħiż fil-portijiet kien biss bid-dghajjes, u x-xut ta' Bormla, l-Isla u l-Birgu kien saru centrū ta' attivita', mimlija dghajjes u barklori, wħud jistennew fuq il-venda, u oħrajn għaddejji bil-vjaġġ jaqsmu l-port.

Allura ħafna barklori nhar ta' Hadd kien jerfghu mix-xogħol u, libsin il-Kappell tar-Ross, qalziet tal-flanella, u żarbun isfar (kif kien magħruf iż-żarbun kannella dak iż-żmien), kien jingħabru fil-pjazza, jew joħorġu għall-passiġġata lejn ix-Xghira. Ix-xatt kien jidbal biss xi barklor xwejja jaqdef wahdu; u l-vjeġġ kien jieħu żmien twil sa ma jwasslek. Il-pubbliku kien jilmenta u ż-żmien wasal li tfaċċaw il-laneċ biex, qajja qajla, żmien ir-risq għall-barklori għeb.

Dak iż-żmien mhux għalkemm tagħżel li ssir barklori għax, biex taħdem f'dan il-mistier kont trid tiehu l-pussess xejn inqas minn dak ta' mistieri oħra. Biex tkun tista' tħbda u taqbad moqdief b'idek, kont trid tingħata bidu jew tiehu d-diploma minn idejji l-anzjani fost il-barklori; għax dawn kellhom ix-xirk tagħhom ukoll.

Il-bidu kien ikun hekk: il-barklori jkunu ikoll miġbura fix-Xatt ta' San Lawrenz jew ix-xatt tal-Karmnu, ikoll

bid-dghajjes lesti għall-venda skont min imissu. Ilkoll kellhom il-laqam tagħhom li bih kien aktarx magħrufa. Hekk kif Toni n-Niges, żaghżugħ, bil-qmis bajdanja, qalziet tas-sarġ jinqafel fuq żewġ naħiet, u beritta Skoċċiża ċatta daqs platt, jasal f'tarf it-taraġ, jilmhuh żewġ barklori u jilqghuh:

"Hawn x'gejt tagħmel?"

"Gejt nibda x-xogħol."

U t-nejnej ikellmu sa ma jersqu fuqu u, b'tegħni jaħtu minn kull naħha, b'id u riġel minn kull naħha, u jxengluh 'l hinn u 'l hawn bla ma jkun jistenna. Kif ikun imċappas kollu trab li jkun ingabar miegħu mat-tkaxxira, jitilqu bih, kif ikun mghawweġ f'dejhom, u jħabbtulu l-warrani ma' pruwa ta' dghajsa li tkun sorġuta max-xatt għall-venda. Dak jgħajjat "ħalluni, ħalluni", meta ma jżarratxi xi tnejn hoxxin, waqt li l-barklori l-oħra, jogħxew bid-dahk u jsaffru u jgħajtu.

Meta ma jkunx hemm dghajsa, allura kien jħokku mal-hajt tat-Tarzna u hekk kienet tintemmi iċ-ċeremonja tal-pussess għall-balklor il-ġdid. Imma jekk il-kandidat jinzerxa xi fit-nieqes mill-melh, xi fit-telħani, kien isib ruhu jixxengel f'tarf il-moll, jekk mhux ukoll jitqiegħi il-bahar. L-imsejken vittma kien jithabat biex jitħalli l-art, qisu tiġieġa mxarrba. B'dal-mod il-kandidat barklor kien ikun ha d-diploma biex jieħu l-moqdief u jaħdem ta' barklor għal-ghomru.

UŻANZI FIL-KNEJJES MALTIN TA' QABEL IL-KONČILJU VATIKAN II

Lorenzo Zahra

Fl-erbgħa ta' filghodu l-knejjes kien jdoqqu tokki tal-qanpiena msejħa l-Paternofer. Fit-tmienja jdoqqu l-Ave Marija, wara nżul ix-xemx idoqqu l-Ave Marija, u tard filghaxxija jdoqqu tokki msejħa tal-Imwiet. Nhar ta' Hamis filghaxxija tindaqq

mota bil-kbir biex tfakkar it-twaqqif tal-Ewkaristija, u nhar ta' Ġimħa fit-lieta ta' wara nofsinhar jındaqqu tokki biex ifakkru l-mewt ta' Gesu għalina.

Fil-knejjes wara nofsinhar kien jingħad l-Għasbar, u waqt il-manifikat iċ-ċelebrant kien jincensa l-arta tas-sagament u wara, l-arta maġġur.

Kull tielet Hadd tax-xahar gewwa l-knejjes kienet issir processjoni bl-Ewkaristija.

Fil-festi, fuq l-art tal-knisja kien jintefha bosta haxix bir-rand.

Dari, fil-Katidral kien ikun hemm tronn. Ĝewwa San ġwann kien hemm wieħed għall-isqof u l-ieħor għar-Re jew Reġina li taħkimna. Il-Magħmudija tat-trabi kienet issir qrib il-bieb ta' barra tal-knisja, fejn ikun hemm il-fonti tal-Magħmudija, u aktarx barra l-hinijiet tal-quddies, possibilment wara nofs in-nhar.

Il-Quddies kien isir ukoll fuq l-arta tal-ġnub, u dejjem minn saċerdot wieħed. Il-qassis fil-quddiesa kien jibes maktur ma għonqu msejjah amitu, cinglu ma qaddu, u manipolu li jfisser il-maktur ta' San Pietru meta beka t-tradiment tieghu l-iż-Żebbu. Il-qassis kien jasal fuq l-arta bil-berrittin.

Fuq l-arta, quddiem iċ-ċelebrant kien ikun hemm Kurċifiss.

Fuq l-arta kien ikun hemm ukoll tliet kwadrett msejħa "Karti tal-Glorja", li l-qassis kien jaqra t-talb minnhom fil-bidu, waqt il-quddiesa, u fl-aħħar tal-quddiesa.

Nhar l-Għid il-Kbir kien jifta l-obbligu li wieħed ta' lanqas iqerr u jitqarben darba fis-sena u jibdel il-bullettin. Min ma kienx iqerr u jitqarben tal-anqas darba fis-sena kien ikun sprecċettat, u fid-difna ma kienx ikun akkumpanjat mis-saċerdot u kien jindifni f'art għalihi.

Il-Qrar dari kien isir billi n-nisa dejjem iqerru fil-konfessinarju fil-knisja, waqt li ġenerallment l-irġiel iqerru fis-Sagristija. Il-qassis dejjem kien ikun liebes is-suttana jew liebes ta' patri jekk ikun patri, bi stola vjola, u qatt liebes sekulari.